

Rádiopohľadnica

V májovom vydaní *Quarku* sme vás asi prekvapili papierovou stereopohľadnicou, ktorá bola mimoriadne invenčným nápadom vytvoreným, zrealizovaným aj používaným na území vtedajšieho Československa. Teraz vám ponúkam azda ešte väčšie prekvapenie, ktoré som si dovolil nazvať *rádiopohľadnica*.

Priznám sa, že keď som ju pred niekoľkými rokmi zbadal na internetovej aukcii, tak sa mi nechcelo od počítača odísť. A to aj napriek tomu, že som o začiatkoch rozhlasu a konštruovaní najjednoduchších rádioprijímačov mal už preštudované desiatky kníh a vlastnoručne vyrobených viacero *kryštálok*. Kryštálky sa volali preto, lebo na prijí-

manie signálu využívali detektory, ktorých hlavným dielom bol kryštál. Na svoju činnosť nepotrebovali ani batérie, ani iný zdroj elektrickej energie – stačila dobrá anténa.

Už niekoľko hodín pred plánovaným ukončením aukcie som bol asi vzrušenejší než pred prvým rande. Po predošlých skúsenostiach som vedel, že by bolo zbytočné niekoľko minút pred jej ukončením ponúknuť aj viacnásobne vyššiu sumu, ako bola práve aktuálna. Dávnejšie som si vymyslel *poistku* proti tomu, aby som v návale euforického záujmu nezaplatil oveľa viac, než je *triezva cena*. Preto som sedem sekúnd pred ukončením odklikol svoju cenovú ponuku. A o niekoľko dní mi naozaj prišla zahraničná rádiopohľadnica.

Rozmery tejto unikátnej **francúzskej pohľadnice z roku okolo 1920** sú: výška 135 mm, šírka 85 mm, hrúbka cca 2 mm. Otvory na hornej aj dolnej časti pohľadnice sú na pripojenie antény, uzemnenia, detektora a slúchadla.

Štefan Holakovský
Foto autor

OPÝTALI SME SA JAZYKOVEDCOV...

... na pravopis názvov *Transylvánia* a *Transilvánia*

V Pravidlách slovenského pravopisu (2013; ďalej PSP) sa uvádza geografický názov *Transylvánia* a prídavné meno *transylvánsky* s tvrdým *y*. V tejto pravopisnej podobe sa názov prevzal zo 6. zväzku Slovníka slovenského jazyka (ďalej SSJ) z roku 1968 z časti Zemepisné názvy. Vo 4. zväzku SSJ je takisto heslo *Transylvánia* s výkladom „kraj v Rumunsku, Sedmohradsko“ a prídavné meno *transylvánsky*, ale pri hesle *Sedmohradsko* je výklad „krajina v bývalom Uhorsku, dnes patriaca Rumunsku, Transilvánia“. Tu sa teda názov uvádza s mäkkým *i*. V publikácii Slovenské vžitie názvy geografických objektov ležiacich mimo územia Slovenskej republiky (1999) sa uvádza geografický názov *Transylvánska kotlina* a pri ňom príslušný rumunský názov *Podișul Transilvaniei*. Aj v rozličných encyklopedických prácach sa názov *Transylvánia*, resp. prídavné meno *transylvánsky* píšú s tvrdým *y*, hoci v rumunčine, ale aj v la-

tinčine sa píšú s mäkkým *i*. V rumunčine sa názov píše s mäkkým *i* preto, lebo rumunčina nemá vo svojom grafickom systéme tvrdé *y*, ale aj preto, že názov má pôvod v latinskom slove *silva*, ktoré má okrem iného význam „hora, les“ (porov. aj latinské slová *Silvanus* „Silvánus, boh lesov“, *silvestris* „lesný, lesnatý, lesom porastený“). S mäkkým *i* sa v slovenčine píšú aj osobné mená latinského pôvodu *Silván*, *Silvána*, *Silver*, *Silvester*, *Silvia*, *Silvio*, *Silvius*.

Názvoslovnéj komisii Úradu geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky sa predložil návrh na pravopisnú úpravu geografického názvu *Transylvánska kotlina* na podobu *Transilvánska kotlina* s odôvodnením, že nie je správne, ak v názve, ktorý sa v rumunčine píše s mäkkým *i*, teda *Podișul Transilvaniei*, v slovenčine v prídavnom mene píšeme tvrdé *y*. Po diskusii sa dospelo k záveru, že návrh na zmenu pravopisnej podoby

prídavného mena *transylvánsky* na podobu *transilvánsky* s mäkkým *i*, teda *Transilvánska kotlina*, je odôvodnený. Názov *Transylvánia* sa s tvrdým *y* okrem slovenčiny píše v angličtine, češtine, dánčine, francúzštine a švédčine, kým s mäkkým *i* sa píše v dvadsiatich ôsmich európskych jazykoch. V týchto jazykoch sa teda rešpektuje okolnosť, s akým *i* sa názov geografického objektu píše v rumunčine, t. j. v krajine, kde príslušný geografický objekt leží, a zároveň aj okolnosť, že ide o názov latinského pôvodu, kde sa píše s mäkkým *i*. V nemčine sa pravopis názvu *Transsilvanien* zmenil na *Transsilvanien* (porov. aj názov *Transsilvanischen Alpen*).

Na základe uvedeného je odôvodnené zmeniť kodifikáciu aj v PSP v prospech podoby *Transilvánia* s mäkkým *i*. Rovnako sa to týka aj obyvateľských mien *Transilvánčan* a *Transilvánčanka*, prídavného mena *transilvánsky* a geografického názvu *Transilvánska kotlina*. S písaním uvedených názvov s mäkkým *i* sa už dlhšie nezriedka stretáme aj v jazykovej praxi.

PaedDr. Matej Považaj, CSc.